

Keskustelutaitojen kehittäminen

Opettajan tulee tukea oppilaiden keskustelutaitoja jokapäiväisessä toiminnassa tähdäten kehittämään tulevaisuudessa tarvittavia taitoja. Opettajan tulee kehittää oppilaiden luottamusta itseensä ja näkemyksiinsä sekä kykyä asettua toisten asemaan (Opetushallitus 2014). Keskustelutaitoja ovat Hannulan (2012) mukaan tasapuolinen ja läsnäoleva osallistuminen keskusteluun sekä muiden huomioiminen keskustelussa. Hän jatkaa, että opettajan on tarjottava oppilailleen dialoginen tila keskustelutaitojen lisäksi. Dialoginen tila muodostuu vuorovaikutuksellisesta tuesta, keskustelua virittävästä resursseista sekä ajasta ja tilasta, jolloin jokainen oppilas voi tuntea olonsa turvalliseksi osallistuakseen keskusteluun (Hannula 2012).

Opettajan rooli on dialogin johtajana tukea vuorovaikutuksellisuutta luokassa (Hannula 2012). Dialogisten keskustelutaitojen kehittämisprosessin alussa on tärkeää luoda selkeä tukirakenne keskustelulle mallintamalla vuorovaikutustilanteen ohjeet sekä toisten kunnioittamisen, huomioimisen ja osallistamisen periaatteet (Hannula 2012). Opettajan tehtävänä on tukea oppilaiden keskittymistä omien ajatusten ja ideoiden perustelun harjoitteluun (Opetushallitus 2014). Argumentaatio ei toteudu ilman suunnittelua (Salminen 2021), joten opettajan tulee ennen keskustelua antaa oppilaille aikaa pohtia omia näkökulmiaan. Myös mielipiteiden esittämistä rakentavasti ja eri näkökulmien tuomista esille on tärkeää mallintaa opettajan toimesta oppilaille. Etenkin alussa opettaja auttaa ajatusten sanallistamisessa, eli niiden tarkentamisessa ja laajentamisessa (Hannula 2012).

Opettaja motivoi oppilaita keskusteluun erilaisten materiaalien kautta, jotka hän suunnittelee ja valitsee reilusti ennen keskustelun tapahtumista pohtien oppilaiden mielenkiinnonkohteita. Hannulan (2012) mukaan opettajan tarjoamat materiaalit eivät saa olla liian strukturoituja, jotta luokassa syntyy myös tavoiteltavaa spontaania keskustelua. Kun materiaalit liittyvät oppilaiden omaan elämään ja kokemuksiin, heidän on mahdollista havaita niistä ristiriitoja ja muodostaa erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja (Hannula 2012). Keskustelun aikana, erilaisten näkökulmien esiin tullessa, opettajan on tärkeää huomioida, että omien näkökulmien ja ajatusten kertominen muille voi tuntua osasta oppilaita vaikealta. Barnes (2008) kertoo tutkivasta puheesta, jonka avulla oppilaat sanallistavat omia ajatuksiaan,

havainnoivat muiden suhtautumista puheenvuoroonsa sekä järjestelevät uutta ja toisilta saatua informaatiota kokonaisuuksiksi. Opettajan on otettava huomioon oppilaiden yksilöllisyys ja erilaisten multimodaalisten keinojen käyttö keskusteluun osallistuessa sekä tarjottava mahdollisuuksia käyttää niitä.

Opettajan tulee olla kärsivällinen ja antaa oppilaille aikaa kehittää keskustelutaitojaan pitkällä aikavälillä. Hannulan (2012) mukaan ensin on suotavaa kehittää oppilaiden perustaitoja, jotta voidaan luontevasti luoda spontaania keskustelua ja syentyä aiheisiin. Hän jatkaa, että dialogisessa keskusteluryhmässä on tärkeää luoda turvallinen ilmapiiri ja luottamus sekä ylläpitää niitä yhdessä ryhmän kanssa. Ryhmällä on oltava oma työskentelypaikka, luokka tai muu keskustelutila, josta tehdään turvallinen ympäristö jokaiselle keskusteluryhmään osallistuvalla (Hannula 2012). Opettajan on tärkeää yksilöllisesti kuunnella jokaista oppilasta turvallisuuden kokemuksesta ja ohjata oppilaita ilmapiirin kehittämiseen. Tärkeintä dialogisen keskustelun luomisessa on, että kaikki saavat kokea olevansa osa ryhmää ja keskustelua.

Lähteet:

Barnes, D. 2008. Exploratory Talk for Learning. Teoksessa Mercer, N. & Hodgkinson, S. Exploring Talk in Schools, s. 1–15. Lontoo: Sage.

Hannula, M. 2012. Dialogia etsimässä – pienryhmäkeskusteluja luokassa. Jyväskylän yliopisto.

Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus.

Salminen, T. 2021. Promoting student argumentation by computer supported instructional methods. Jyväskylän yliopisto.